

Reactie Prins Claus Fonds op rapport mid term evaluatie 2001–2005 uitgevoerd door de commissie Wellink, oktober 2007

Prins Claus Fonds voor
Cultuur en Ontwikkeling

Prince Claus Fund for
Culture and Development

Fondation Prince Claus pour la
Culture et le Développement

Fundación Príncipe Claus para la
Cultura y el Desarrollo

De evaluatiecommissie van de *midterm-evaluatie*
van het Prins Claus Fonds 2001–2005 bestond uit

Voorzitter:

Nout Wellink, president De Nederlandsche Bank

Leden:

Hedy d'Ancona, voormalig minister Welzijn,
Volksgezondheid en Cultuur

Ryclef Rienstra, directeur VandenEnde Foundation

Bert van de Putte, beleidsevaluator

Secretaris:

Flora van Regteren Altena

Hoge Nieuwstraat 30

2514 EL Den Haag

Telefoon 070.427.4303

Telefax 070.427.4277

info@princeclausfund.nl

www.princeclausfund.org

Algemeen

Het evaluatierapport is overwegend positief in zijn oordeel over het beleid, functioneren en bereikte resultaten van het Prins Claus Fonds tussen 2001–2005. Uit het rapport blijkt waardering voor de werkwijze en programma keuzes van het Fonds en de behulpzame en open attitude van de medewerkers van het Fonds wordt geapprecieerd. Er worden bovendien veel positieve effecten van activiteiten genoemd.

De twee nieuwe programma's, het Netwerken Programma (2001–), en het *Cultural Emergency Response* (2003–) van het Fonds worden positief beoordeeld, de financiën zijn op orde en worden goed beheerd en de gemaakte keuzes voor activiteiten en thema's worden relevant bevonden. De commissie uit belangstelling voor en ziet de relevantie in van een nieuw te ontwikkelen functie van het Fonds namelijk die van kennisdeling en informatieverschaffing.

Het rapport biedt een analyse van beleid en programma's van het Fonds en geeft aan waar de organisatie zich kan verbeteren. Het Fonds zal voortgaan de werkwijze en keuzes aan te blijven scherpen om doeltreffendheid, doelmatigheid en duurzaamheid te vergroten en zodoende de doelstellingen beter te realiseren. De aanbevelingen van de evaluatiecommissie zullen door het Fonds ter harte worden genomen.

Doeltreffendheid

Definitie cultuur en ontwikkeling

De commissie waardeert de breedte en diversiteit van de activiteiten, maar acht de definitie van cultuur en ontwikkeling te breed geformuleerd. Het Fonds meent met die brede invulling van het werkterrein juist een opening te bieden voor die projecten en activiteiten die 10 jaar geleden nog te vaak tussen de wal van de culturele sector en het schip van de ontwikkelingsorganisaties vielen. De algemene waardering voor de diversiteit van het werkterrein, die ook uit het rapport naar voren komt, sterkt het Fonds in zijn streven de nodige armslag te behouden.

Prince Claus Fund Library

De commissie spreekt haar zorg uit over de beperkte reikwijdte en distributie van de *Prince Claus Fund Library*. Prioriteit van dit programma is het onder de aandacht brengen van onderwerpen die van groot cultureel belang zijn en die zonder het Fonds geen aandacht zouden hebben gekregen. Daarnaast is verspreiding vooral gericht op specifieke doelgroepen, waardoor de (communicatie) impact eerder diep dan breed is.

Het is bij uitstek een programma waar de 'zwarte gaten' van het internationale culturele discours zichtbaar worden. De publicaties worden zonder het Fonds niet gepubliceerd. Talentvolle auteurs en kunstenaars uit de werklanden van het Fonds krijgen de gelegenheid om onbekende onderwerpen te agenderen (Syrian Lingerie, Turkic Speaking People, Political Cartoons) en een kwaliteitspublicatie te verzorgen. Bovendien geeft de *Library* een weerslag van wat het Fonds

gedaan heeft. Door middel van boekpresentaties en persberichten tracht het Fonds en de uitgevers ook de factor communicatie aandacht te geven. Het Fonds zal zich inzetten meer uitgevers uit de doelgebieden te betrekken bij de serie.

Communicatie

Waar het gaat om bekendheid van het Fonds meent het Fonds een redelijke bekendheid te hebben in binnen- en buitenland. Wat betreft het gebrek aan aandacht bij de Nederlandse beleidsmakers voor het werkgebied cultuur en ontwikkeling: dat baart het Fonds zorgen en staat in 2007 ook hoog op de binnenlandse agenda. Het Fonds besteedt veel aandacht aan communicatie met beleidsmakers, kamerleden, leden van de Staten Generaal en andere invloedrijke personen. Dit heeft wel degelijk resultaat opgeleverd, maar het blijkt dat Cultuur en Ontwikkeling niet de hoogste prioriteit heeft, zeker niet bij politici. De aanbeveling om nog actiever en directer bij debatten die over politieke en maatschappelijke onderwerpen gaan, betrokken te zijn, zal worden opgevolgd. Het Prins Claus Fonds voedt al jaren deze debatten, bijvoorbeeld over de *Positieve Gevolgen van Migratie*, over aandacht voor *Cultuur binnen Ontwikkelingssamenwerking*, over *de rol van Humor en Satire* en over de *Essentie van Cultuur voor de Mens (oftewel Cultuur als Basisbehoefte)*.

In Nederland wordt het Fonds soms als elitair ervaren. De culturele elite kan ervoor zorgen dat het Fonds serieus wordt genomen en 'neerdaalt' in de maatschappij. Elitair is niet noodzakelijk een negatief begrip. Daarenboven wil het Fonds juist aandacht geven aan zowel elitaire als populaire cultuur; zowel genieten van Boliviaanse Barok muziek als van voetbal in de slums van Nairobi. Zowel het steunen van moderne dans in Senegal als het carnaval in Trinidad.

In het buitenland meent het Fonds in de *mainstream* culturele sector redelijk bekend te zijn. De financiële beperkingen van het Fonds hebben natuurlijk hun effect op de mogelijkheden om het Fonds wereldwijd bekend te maken. Wellicht is het goed te benadrukken dat het Fonds mensen en organisaties in nieuwe gebieden en landen probeert te betrekken bij zijn bestaande infrastructuur en netwerk. Dit kan ertoe leiden dat mensen nog niet eerder van het Fonds gehoord hebben voordat ze met het Fonds in aanraking kwamen. Laureaten, adviseurs en nominatoren worden vooral daar gezocht waar het netwerk van het Fonds beperkt is.

De commissie formuleert een positieve visie op de *Prince Claus Fund Journal*. De kostbare verzending acht het Fonds voorlopig onvermijdelijk gezien het grote aantal mensen in het netwerk van het Fonds dat geen toegang heeft tot een eigen internetverbinding en derhalve afhankelijk is van dure *internetcafé's*. Het Fonds is zich zeer bewust van de toenemende digitalisering van informatievoorziening en zal daarover ook een beleid ontwikkelen in de nabije toekomst. Twee nieuwsbrieven zijn in 2007 ontwikkeld die voor het *Cultural Emergency Response* en voor het Netwerken Programma.

Doelmatigheid

Programma's en de effecten ervan

Het Fonds is verheugd over de genoemde effecten van de programma's. Bij Prijzen gaat het om relevante en nieuwe samenwerkingen die gewaardeerd worden; bij Publicaties wordt waardering uitgesproken voor de vergrote mogelijkheden van communicatie en informatie-uitwisseling. Bij Uitwisseling wordt expliciet genoemd hoe na financiering van het Fonds ook cofinanciering wordt geleverd door overheden. Ook het ticketbeleid wordt gezien als een belangrijk en efficiënt middel om de doelstellingen van het Fonds te realiseren.

Effect-meting kan in de context van de doelstellingen van het Fonds vanzelfsprekend niet puur kwantitatief economisch uitgelegd worden. Maar het meten van de lange termijn doelstellingen als stimuleren van democratiseringsprocessen, sociaal economisch 'welzijn' en ook de effectiviteit van processen kan wel degelijk zinvol zijn. Het Fonds zal zijn doelen en activiteiten blijven analyseren en evalueren.

Duurzaamheid

De inhoudelijke dialoog wordt door het Fonds van groot belang gevonden. Tevens stelt het Fonds zich actief op in het (inter)nationale veld van cultuur en ontwikkeling. Om dit te kunnen doen, worden hoge eisen aan de staf van het Fonds gesteld en kent het werk een grote arbeidsintensiviteit. Die wordt erkend door de commissie. De commissie stelt dan ook dat het overhead percentage van 20% moet worden gehandhaafd, maar meent dat een streefpercentage van rond de 15% moet worden gehanteerd. Dit door de commissie geformuleerd streefpercentage, wordt door het Fonds niet als haalbaar geacht. Ook met het oog op de nieuwe plannen om informatiedeling en kennisoverdracht te bevorderen en als taken van het Fonds te zien, en om de communicatiemogelijkheden en politieke lobby te vergroten, wil het Fonds vasthouden aan de in de beschikking afgesproken en maximale overhead van 20%. Vanzelfsprekend zet het Fonds alles op alles om deze marge niet nodig te hebben.

In relatie tot het CER programma beschrijft de commissie de noodzaak en mogelijkheden om de politieke en financiële steun voor dit programma te verhogen. Het Fonds onderstreept deze noodzaak en zal er alles voor doen om dit te realiseren.

Aanbevelingen

Wat betreft de aanbevelingen die de commissie achterin het rapport samenvat kan het Fonds de volgende reacties geven. De eerste heeft vooral te maken met het bovenstaande concept van Duurzaamheid van het Fonds.

Het Fonds deelt de eerste aanbeveling van de commissie om de continuïteit en duurzaamheid van het Fonds te vergroten. Het Fonds onderstreept de aanbeveling om de voortzetting van de

tienjarige beschikking tijdig in te zetten en te continueren. Het Fonds deelt de mening van de commissie dat een combinatie van continuïteit en autonomie gerealiseerd moet worden. Verankering in de Nederlandse samenleving en politiek lijkt van groot belang voor het voortbestaan van het Fonds. Vanzelfsprekend gaat het Fonds eveneens verder met andere financiers te werven en aan zich te binden.

Het Fonds en zijn relaties met (inter)nationale instituten en organisaties.

Het Fonds ziet de samenwerking met ontwikkelings- en internationale organisaties als essentieel voor zijn bestaansrecht. Deze organisaties zijn belangrijke gesprekspartners van en voor het Fonds. Van belang is dat het Fonds zich realiseert dat ontwikkelingsorganisaties financieel groot zijn terwijl zij cultuur niet als een basisbehoefte omschrijven. Het Fonds ziet zijn rol dan ook voornamelijk als een adviseur, inspirator en motor op het terrein van cultuur en ontwikkeling. De boodschap is: cultuur is een basisbehoefte, neem cultuur serieus, besteedt aandacht aan cultuur en verbindt cultuur en ontwikkeling. Het Fonds wil bij internationale ontwikkelingsorganisaties meer aandacht voor cultuur vragen en Nederlandse culturele instellingen meer internationaal perspectief bieden.

Samenwerkingen met internationale organisaties als het World Monument Fund (WMF), International Council of Museums (ICOM) en de Ford Foundation vinden regelmatig plaats en zullen geïntensiveerd worden. Het Fonds zal zijn netwerk graag versterken met meer aandacht en dialoog met ontwikkelingsorganisaties in binnen- en buitenland. Het Fonds gaat in zijn doelstelling uit van vertrouwen en respect en van kwaliteit en originaliteit, en deze waarden zal het Fonds dan ook langs de lat leggen van ontwikkelingsrelevantie en -doelen.

Het Prins Claus Fonds onderschrijft de mening van de commissie dat het een eigen niche binnen de wereld van cultuur en ontwikkeling heeft gevonden, dankzij focus en werkwijze. Het Fonds beweegt zich op een terrein dat wereldwijd grotendeels nog onontgonnen is en verricht daar baanbrekend werk; Cultuur wordt gezien als een basis behoefte voor de mens en vanuit die visie ontwikkelt het Fonds zijn programma's, activiteiten en houding.

Onderlinge verbondenheid en wederzijdse afhankelijkheid van landen, regio's, volken, gemeenschappen en individuen, maken dat we ons niet meer cultureel kunnen afsluiten voor elkaar. Kennis van andere culturen wordt een noodzaak om vreedzaam samenleven mogelijk te maken. Kennis en begrip voorkomen dat we de ruimte laten voor de vorming van vooroordelen en de vaak bijkomende haat. Naast bittere noodzaak is het ervaren van andere culturen ook een verrijking van ons eigen bestaan. Nieuwe belevingen van schoonheid inspireren ons; andere inzichten en manieren van denken versterken onze kennis en verruimen ons wereldbeeld. Daarnaast is het van belang om cultuur zowel nationaal als internationaal te ondersteunen omdat cultuur onderwerpen bespreekbaar maakt die anders verborgen blijven. Post-oorlog en post-ramp situaties zijn gebaat bij culturele verbeelding, kritische analyses en het vormgeven van het gebeurde. Cultuur verschaft de mens een plek in de wereld, een idee van wie h/zij is en een positief zelfbewustzijn. Het geeft hoop, respect en een identiteit aan mensen.